

PO Odstopu GEORGIJA MALENKOVA

Nikolaj Hruščev - novi gospodar Sovjetske zveze*Mednarodna napetost se je zaostila - „Prihodnost je zavita v temo“.*

Zgodovinske spremembe, ki so se pred enim tednom izvršile v Sovjetski Rusiji, so navdale z velikim nemirov ves zapadni svet. Glavni vzrok zaskrbljenosti je v tem, kako so v Moskvi utemeljili nenavadni padeč Georgija Malenkova.

Ko je prevzel Stalinovo dediščino, je Malenkovi oznanil, da morajo sedaj vsi gospodarski napor Rusije iti za tem, da se življenjske razmere ljudskih množic čimprej izboljšajo. Ljudem je treba preskrbeti več cenjenih živil, več oblačil, zadostna stanovanja in drugih potrebščin vsakdanje rabe. Saj so si po vsem trpljenju zadnje vojne to res krvavo zaslužili.

Zato je Malenkovi sklenil postaviti za nekaj časa težko industrijo na drugo mesto ter posvetiti sile države v prvi vrsti podjetjem, ki izdelujejo blago vsakodnevnih potrebščin. Da bi raje in boljše obdelovali zemljo, je skušal zadovoljiti kmete. Edino tako je bilo po njegovem mogoče povečati množino neobhodno potrebnih kmetijskih pridelkov.

V zunanji politiki se je trudil ustvariti znosnejše odnose z zapadnimi državami. Pomiril se je tudi z Jugoslavijo.

Istočasno je stopil na prste policiji ter omejil njeno vsemogočnost in samovoljnost. Državljanom je dal občutek večje svobode.

Sovjetsko prebivalstvo je bilo z Malenkovi zadovoljno. Več kruha in več svobode! je program, ki je ljudi moral privlačevati. Vsi so se strinjali, naj se težka industrija umakne začasno v ozadje, kajti ljudje se ne morejo oblačiti s stroji in hraniti z električnimi centralami in topovi.

ZMAGA VOJSKE

Značilno je, da so Malenkova ravno na tem vprašanju zrušili. Njegovi nasprotniki so šli v boj s čisto nasprotnim geslom: Težka industrija mora biti na prvem mestu! Napeti je treba vse sile, da se še z večjo naglico razširi in izpopolni. Ta zahteva je prodrla na celi črti.

Takoj po padcu Malenkova je Vrhovni sovjet odobril državni proračun, v katerem so namenili vojski 12 odstotkov, težki industriji pa 23 od sto več denarja kakor leta 1954. Obenem so znižali za 29 od sto sredstva, določena podjetjem, ki izdelujejo blago vsakdanje potrebščin.

Razume se, da so za tako politiko bili navdušeni zastopniki vojske. Padeč Malenkova pomeni vohče popolno zmago sovjetskih oboroženih sil. Predsednik republike je mar-

šal Vorosilov, novi načelnik vlade maršal Bulganin, minister narodne brambe slavni vojskovodja maršal Zukov. Na vseh ključnih položajih sami generali!

Kaj to pomeni? Najprej, da se bo oboroževanje Sovjetske zveze čvrsto nadaljevalo in stopnjevalo. Ravno tako seveda oboroževanje vseh njenih zaveznikov. Zakaj vsaka važna politična sprememba, ki se dogodi v Moskvi, ima takojšen vpliv v inozemstvu: vse komunistične vlade in stranke v svetu se prilagodijo političnim smernicam Kremlja.

Ogrska vlada je to že naredila. Tudi ona je sklenila, da se vrže na težko industrijo in okrepi svojo vojsko. Od ljudstva zahteva novih žrtev in naporov, češ da mora braniti državo pred morebitnim napadom zapadnih imperialistov.

Ogrski bodo gotovo sledile Poljska, Češko-slovaška, Romunija in Bolgarija.

Neprimerno važnejše pa je, kar se pripravlja v rdeči Kitajski. Njena vojska je bila doslej sestavljena iz samih prostovoljcev, a je kljub temu štela od 5 do 6 milijonov mož. Sedaj so sklenili vpeljati splošno vojaško

dolžnost. To se na prvi pogled ne zdi nič posebnega, a ima lahko nedogledne posledice.

NEVARNA TEKMA

Pomisliti je namreč treba, da ima Kitajska po zadnjem ljudskem štetju okoli 600 milijonov prebivalcev. Če pokliče vlada pod orožje en sam letnik, ima na razpolago 9 milijonov vojakov, kar pomeni 700 divizij. Stirje letniki dajo že 32 milijonov mož. V primeru vojne bi lahko klicali v vojsko tudi 10 letnikov, kar bi znašalo nič manj ko 90 milijonov vojakov ali neznansko število 7000 divizij. Take vojske svet še ni videl. Če bi bila moderano oborožena, bi lahko pregazila vso Azijo in Evropo ter potolkla katerokoli zvezo sovražnih armad na zemlji.

Razume se, da je danes tak načrt neizvedljiv. Niti Kitajska niti Rusija nimata dovolj jekla na razpolago, da bi mogli opremiti toliko vojsko s sodobnim orožjem. Od l. 1952 do 1954 je Rusija povečala proizvodnjo jekla za 19 odstotkov in dosegla nad 40 milijonov ton, to se pravi toliko, kolikor Nemčija, Francija, Belgija, Holandska in Luksemburg skupaj.

Ameriška industrijska premoč

Krasen uspeh! In vendar majhen v primeru z Ameriko, ki je l. 1953 proizvedla 101 milijon ton jekla, to je dva in pol krat več ko Rusija. Toda če bi Sovjetska zveza s pomočjo težke industrije, ki jo sedaj namerava naglo razviti, oborožila tudi le majhen del Kitajcev, bi si že s tem ustvarila tako močnega zaveznika, da bi se ga zapad moral resno bati.

K temu prihajajo še oborožene sile, s katerimi Rusija in njeni zavezniki že danes razpolagajo v Evropi. Ameriški diplomat Ray Thurston je pretekli petek objavil, da drži Sovjetska Rusija danes v pripravljenosti 175 do 225 moderno opremljenih divizij in 20 tisoč bojnih letal. Sedemica njenih evropskih zaveznikov razpolaga pa z 80 divizijami in 2.500 letali. Vsega skupaj nad 6 milijonov na boj pripravljenih mož.

Spričo tega so oborožene sile zapada v neverjetnem, zares nevarnem zastanku. Če bi zapad ne imel močnega atomskega orožja, bi bil izročen na milost in nemilost Sovjetski zvezi.

Razumljivo je zategadelj, da se zahodnjaki na vse načine trudijo, kako bi čimprej popravili in dohiteli, kar so zamudili. Z vso naglico se oborožujejo, da bi vsaj približno

ustvarili ravnotežje med seboj in Sovjetsko Rusijo ter njenimi zavezniki.

Tako se je začela nevarna tekma v oboroževanju med obema sovražnima taboroma. Nevarna zaradi tega, ker se take tekme, kakor uči zgodovina, prav rade končajo s krvavim spopadom.

KAJ PRINAŠA BODOČNOST?

Položaj se je še bolj zaostil po padcu Malenkova, ko je nova vlada sklenila povečati težko industrijo ter je zunanji minister Molotov grozeče napadel zapadne države.

Mi in naši zavezniki — je rekel — hočemo mir, Amerika in ostale kapitalistične dežele hočejo vojno. Imperialisti in kapitalisti se pripravljajo, da bi nas napadli. Ker smo ogroženi, smo se odločili za težke ukrepe, ki naj ohranijo mir v Evropi. Če se Nemčija spet oboroži, ji ne bomo dovolili, da se zedini. Ruska vojska ostane v Avstriji in mi ne bomo podpisali avstrijske mirovne pogodbe.

Vrhu tega — je dejal — bo Sovjetska zveza združila v čvrsto enoto vse svoje oborožene sile z onimi svojih evropskih zaveznikov ter jih podredila edinstvenemu poveljstvu. Rusija hoče mir, a se ne boji vojne, zakaj

Nadaljevanje na 3. strani

NOVICE Z VSEGA SVETA

STRANKARSKA ZASLEPLJENOST

Odkar je bil Mendès-France prisiljen odstopiti, Francija ne more priti do svoje vlade. Dva politika sta jo že poskusila sestaviti, a nista uspela. Sedaj se muči s to nalogo tretji: socialist Pincou.

Ni je države v Evropi, kjer bi bile vlade tako kratkotrajne kot na Francoskem. Vsako zrušijo po navadi že po nekaj mesecih. Temu je kriva strankarska sebičnost in razcepljenost.

Nezrelo početje francoskih poslancev vzbuja v svetu čedalje večji odpor. Tako je kanadski časopis Globe and Mail pred kratkim napisal, da je neprestano prevračanje vlad v Franciji »zoprna burka«.

Njeni prijatelji — pravi list — »morajo Franciji pojasniti, da ta otročja igra že predolgo traja... Angleži, Amerikanci in Kanadčani niso osvobodili Francije zato, da spremini samo sebe v Pavliho, ji niso vrnili volilne pravice, da bi neodgovorni politiki strmoglavljali vlade, kadarkoli se jim zljubi. To mora nehati.«

TITO SE JE VRNIL

Po 73 dneh potovanja po Aziji je Tito spet doma. Izkrca se je na Reki, nato se je ustavil v Zagrebu in dospel v soboto v Beograd. Priredili so mu velike sprejeme.

Zbranim množicam in inozemstvu je v več govorih obrazložil pomen potovanja.

Indijo in Burmo je obiskal, ker so ga tja povabili. Zakaj se ti daljni narodi zanimajo za Jugoslavijo? Zato, ker so doživeli slično mučno zgodovino kakor Jugoslavlani: stoletja so bili zatirani ter se le z velikimi žrtvami osvobodili. Sedaj morajo gledati, da za vsako ceno ohranijo svojo politično in gospodarsko neodvisnost ter se izkopljejo iz zastonjalosti.

Zato nujno potrebujejo dolgo dobo miru. Saj bi nova vojna uničila vse njihove upe in napore. Enako potrebo po miru čuti tudi Jugoslavija. Glavni predmet posvetovanj je zato bil, *kako preprečiti novo vojno*. To je bilo tem bolj potrebno, ker se mednarodni položaj nevarno zaostrojuje.

Svet je razdeljen v dva tabora, ki se v največji naglici oborožujeta. Indija, Burma in Jugoslavija ne bi koristile miru, če bi se priključile enemu ali drugemu sovražnemu taboru, ker bi tekmo v oboroževanju s tem le povečale. Njihova naloga je docela drugačna.

Delati morajo na to, da se strasti ublažijo in da se spori med komunističnimi in anti-komunističnimi državami rešujejo s pogajanjem in ne z orožjem. Sicer bo človeštvo doživelo grozotno, še nevideno katastrofo.

Istega mišljenja so številni drugi narodi, ki jih je treba združiti in postaviti v službo miru. To ne pomeni — je rekel Tito — da se bo sedaj ustanovil nov tabor. Saj s tem bi razdvojenost v svetu le povečali. Dobre odnose je treba vzdrževati z vsemi državami.

Jugoslavija nima namena spremeniti svoje zunanje politike. S Sovjetsko zvezo hoče živeti v miru, a istočasno ostati zvesta svojim zapadnim zaveznikom in prijateljem.

Tito se je dotaknil tudi gospodarskega pomena potovanja: »Mi postajamo čedalje bolj

industrijska dežela in razumljivo je, da nam ni vseeno, kako in kam bomo lahko izvažali...« Tudi z gospodarskega stališča — je rekel — je bilo potovanje »zelo uspešno in koristno«.

Med darovi, ki jih je Tito prinesel s seboj iz Azije, so bile tudi opice, kače in sadike redkih vzhodnih rastlin.

VAŽNA VEST

Včeraj opoldne so v rimskem zunanjem ministrstvu zastopniki Italije in Jugoslavije končno podpisali pravilnik, ki ureja delovanje tako zvane mešane komisije, katere naloga naj bi bila, da nadzira pošteno izvajanje posebnega statuta o zaščiti Slovencev v coni A in Italijanov v coni B.

Dokler ni bilo pravilnika, komisija ni mogla delati. Posebni statut je ostal na papirju. Šele pravilnik bo določil, koliko članov naj ima v komisiji Italija in koliko Jugoslavija in katere so njene pravice.

V londonskem sporazumu od 5. oktobra je samo na splošno rečeno, da se bo komisija bavila z vprašanji, ki se tičejo zaščite manjšin, ter se o tem »posvetovala« z oblastvi in jih v njih delu »podpirala«. Komisija naj bi obravnavala tudi pritožbe poedincev, ki menijo, da se jim godi krivica, in potovala po ozemlju, kjer žive manjšine.

Njene pravice so po besedilu sporazuma precej velike. Saj je v razgovorih, ki jih je imel generalni komisar Palamara s predstavniki Slovencev, večkrat rekel: »O tem pa bo odločala mešana komisija! Obrnite se nanjo!« Komisija je zares posebnost. Predstavlja nekak italijansko-jugoslovanski kondominij v manjšinskih zadevah.

Tako v načelu. Kako bo v dejanskem življenju, bo šele pokazal pravilnik in praktično delovanje komisije. Zato komaj čakamo, da se objavi besedilo.

PODZEMSKA ŽELEZNICA

Pretekli teden je predsednik Einaudi slovesno odprl promet na podzemni železnici v Rimu. Potniki se vozijo nekaj časa nad zemljo, nato zginejo z vagoni v podzemne predore.

V Parizu, Moskvi, Londonu in drugih vlemestih imajo že dolgo podzemne železnice. Rimska je prva v Italiji.

KAJ SE NAM OBETA

O grozotnem učinku vodikove bombe je te dni predaval v Chicagu znanstvenik dr. Ralph Lapp, ki je sodeloval pri izdelavi prve atomske bombe.

Izračunal je, da bi 28 vodikovih bomb na mah uničilo dve tretjini vseh ameriških industrijskih središč.

TISTIM, KATERIH SE TIČE

»Preizkusni kamen krščanstva je ljubezen; po njej se spoznajo Kristusovi učenci.«

»Kako je z ljubeznijo med nami? Naš največji greh v tem oziru je needinost, ki je glavni povzročitelj razdorov med nami. Viri needinosti pa so sebičnost, omejenost in oblastželjnost. Manjka nam čuta za občo blaginjo, za velike zamisli. Drži se nas kot nekakšno dedno breme pečat majhnosti.«

(Iz Duhovnega življenja — Buenos Aires)

PRAKTIČEN IZHOD

Spor okoli Formoze se zdi nepremostljiv, ker je rdeča Kitajska odbila katerekoli razgovore o premirju. Sedaj je pa še Cang Kaj Šek izjavil, da se nikoli ne bo pogajal s kitajskimi komunisti.

Zdi se, kakor da je premirje šlo po vodi in se bodo boji nadaljevali. In temu vendar ni tako:

Eisenhower je začel izpraznjevati otoke, ki leže tik ob obali rdeče Kitajske, za sedaj skupino Tačen, pozneje pridejo na vrsto menda drugi. Ko bo to izvršeno, Cang ne bo mogel več delati izpadov na ozemlje Mao Tse Tunga, ta pa ne obstreljevati s topovi Čang Kaj Šekove vojske niti se izkrcavati na njegovih otokih.

Med sovražnikoma bo ležalo 120 km morja in v teh vodah se bo njuna bojevitost ohladila. Naj se Mao in Cang pogajata ali ne pogajata, podpišeta ali ne podpišeta premirja, bojevati se ne bosta več mogla.

Tako bo Eisenhower kljub vsemu imel dejansko premirje ter uresničil svoj namen.

POKRAJINSKA AVTONOMIJA

Ustanovitelj bivše Italijanske ljudske stranke, Luigi Sturzo, je stavil v senatu predlog, naj se ustanovi čimprej avtonomna pokrajina, ki naj bi obsegala Furlanijo, Goriško in Tržaško.

Senat je njegov predlog sprejel. Če bo isto naredila poslanska zbornica, bo njegova misel postala zakon in tako bi bila zaključena razprava o tem, ali naj bo Tržaško ozemlje samostojno ali ne. Nas bi priključili Gorici in Vidmu.

LETALO JE ZGINILO

Že več dni iščejo belgijsko potniško letalo, ki je na poti iz Bruslja v Rim izginilo. Vsa prizadevanja so zaman, letala ne najdejo.

Na njem je bilo 29 potnikov, med njimi tudi »miss« Italija za l. 1953 Marcella Mariani. Njena lepota ji ni pomagala, zakaj vsi potniki so najbrž mrtvi.

NEČLOVEŠKO RAVNANJE

V Johannesburgu, velikem mestu angleške Južnoafriške zveze, je vlada prepovedala črncem, da stanujejo v mestnih četrtih. Policija jih je začela nasilno preseljevati v sosedno, nalašč za to sezidano naselje. Tja jih bodo spravili 70.000.

Ta je pa res lepa, da človek ne sme stanovati, kjer ga je volja! Ali črnici niso ljudje z dušo kakor belci?

PAMETEN POZIV

Goriška Krščanska demokracija je pozvala osrednje vodstvo stranke v Rimu, naj doseže od vlade, da spremeni zakon o povišanju plač državnim nameščencem. Sedanja lestvica je nesocialna: nekaterim visokim uradnikom so povišali mesečne prejemke za 40.000, nižjim pa le za borih 5000 lir.

Družine in otroke imajo pa enako ceni in drugo.

NAJSTAREJŠI ISTRAN

Na otoku Cresu živi 102 leti star mož Ivan Mužič po imenu. V življenju je bil samo enkrat bolan. Glava in zobje ga niso še nikoli boleli. Pod Francem Jožefom je služil v avstrijski mornarici.

Četudi je zelo star, vstane vsak dan zana in obdeluje vrt.

Nikola Hruščev - novi gospodar Sovjetske zveze

Nadaljevanje s 1. strani
tudi v atomskem orožju je že posekala Ameriko.

Kaj pomenijo te preteče besede? Nekateri menijo, da Sovjetska zveza računa s tretjo svetovno vojno in da se že sedaj nanjo pripravlja. Drugi spet sodijo, da so taki govori in sploh vsa politika novih gospodarjev Kremlja — gola taktika in zvijača; s tem, da kažejo zapadnjakom železno pest, jih dočijo omehčati in prisiliti k popuščanju. Pred vsem hočejo preprečiti, da bi Nemčija stopila v Zapadnoevropsko zvezo in se znova oborožila.

Kakšni so resnični nameni novih gospodarjev Rusije in pravi pomen zgodovinskih sprememb v Moskvi, pa niti zelo dobri poznavalci sovjetskih razmer ne morejo zanesljivo ugotoviti. Najbolje je označil položaj stari Churchill, ko je rekel: »Prihodnost je zavita v popolno temo.«

Če bi bili prisiljeni povedati svoje mnenje, bi dejali, da stoji v ozadju pomembnih dogodkov v Kremlju dejansko le — borba za Stalinovo nasledstvo, to je borba za oblast. Načela, na katera se tekmeči pri tem sklicujejo, niso važna, nanje se sklicujejo le, da bi nasprotnika laže porazili ter pred javnostjo svoje ravnanje opravičili.

To se je izkazalo že v borbi med Stalinom in Trockijem. Trocki je zahteval skrajno industrializacijo Rusije, Stalin je bil protiven. Trocki je trdil, da se komunizem lahko v Rusiji vzdrži samo, če izbruhne svetovna revolucija, ki bo ruski komunizem podpirala in zaščitila. Če bi bil Trocki trdil nasprotno, bi bil Stalin prav gotovo protivnega mnenja. Borba za načela je bila le zunanji videz. Bistvena je bila borba med osebami. Saj je Stalin po svoji zmagi prevzel skoro vse Trockijeve ideje; ravno tako ideje svetovne revolucije kakor zahtevo po skrajni industrializaciji Rusije.

STARA GARDA NA KRMILU

Tako se bodo stvari v Sovjetski zvezi najbrž razvile tudi sedaj. Po Stalinovi smrti so prevzeli oblast v državi trije možje: Malenkov, Hruščev in Beria. Proti Berii sta se združila Malenkov in Hruščev ter ga s pomočjo vojske strmoglavila in dala usmrtiti. Na pozorišču sta ostala dva. Ze marca 1953 se je izkazalo, da je Hruščev močnejši. Malenkov mu je moral odstopiti tajništvo boljševiske stranke. Toda Hruščevu to ni zadovalo. Hotel je imeti vso oblast zase.

Toliko časa je zbiral gradivo in zaveznike zoper Malenkova, dokler ga ni 25. januarja t. l. na seji »Centralnega komiteta« lahko kar javno zelo ostro napadel ter 8. februarja končno odstavil. Edini gospodar je ostal Hruščev, o katerem pravijo, da je skrajno brezobziren in trd značaj, človek, poln moči in zanos. Z njim sta zmagali vojska in stara garda iz oktobrske revolucije. »Mladci« so bili poraženi.

Molotov se je takoj sprjaznil s Hruščevovo zmago. On se sploh ni potegoval, da bi bil Stalinov naslednik. Vselej se je zadovoljil z drugim ali tretjim mestom v vrhovnem vodstvu države.

Temu se ima zahvaliti, da je vedno na površju. O njem njegovi tovariši niso imeli najodličnejšega mnenja. Lenin je o njem rekel,

da je »najboljši arhivar v Moskvi«. Po Trockijevem mišljenju je bil »utelešena povprečnost«. Ker je zelo delaven, je Radek o njem rekel, da ima »zadnjico iz kamna«. Bolje je o Molotovu sodil Churchill. Njegova glava — je napisal — ima »obliko topovske kroglice«, mož pa je zelo spreten in ostroumen.

In res so diktatorji in vlade padale, a on je ostal. Stalin je poslal njegovo ženo celo v izgnanstvo v Sibirijo, vendar je Molotov naprej zvesto služil Stalinu. Ko je Malenkov postal načelnik vlade, je bil Molotov spet zunanji minister. Po padcu Malenkova je mož iznova vodja sovjetske zunanje politike. Vse se spreminja, vse se ruši, Molotov ostane.

NOVICE

PO TRŽAŠKEM KOPITU?

S tem, da je rdeča Kitajska odbila v zadevi Formoze vsako posredovanje Združenih narodov, je spravila zapadne državnike v precejšnjo zadrego.

Varnostni svet bo kljub temu razpravljala o Formozi, čeprav to danes nima več nobenega pomena. Kako naj se sklenc premirje, če se Mao Tse Tung' noče pogajati?

Sovjetska zveza je te dni predlagala, naj bi o Formozi odločali na zasedanju 5 velesil in še 5 azijskih držav, toda brez Cang Kaj Seka. Ta predlog je tudi brezsmiseln. Nemogoče je skleniti premirje med dvema vojskujočima se državama, ako ene ne vabiš niti na posvetovanje. Jasnó je zato, zakaj je Amerika sovjetski predlog odbila.

Kaj sedaj? Nekateri menijo, da bi se spor lahko rešil tako, kakor se je tržaško vprašanje. Angleži in Amerikanci so tedaj posredovali in se pogajali, ne da bi sprti Italijani in Jugoslovani sploh prišli v stik. Sele ko so bile vse točke razjasnjene in do podrobnosti dogovorjene, so se zastopniki Italije in Jugoslavije srečali in podpisali sporazum.

Tako naj bi bilo tudi sedaj: Sovjetska zveza ali Indija naj bi posredovala pri Mao Tse Tungu, Amerika in Velika Britanija pri Cangu. Razgovori bi bili v začetku neobvezni in strogo tajni.

Bomo videli, ali izberejo to pot in če se jim bo zopet posrečilo.

AMERIKA IZRIVA VELIKO BRITANIJO

Arabska država Irak vztraja pri svojem sklepu, da podpiše pogodbo o vojaškem zavezništvu s Turčijo, četudi se ostale arabske dežele temu odločno protivijo.

Ugledni angleški tednik New Statesman vidi v tem novo politično zmago Amerike. Najprej so Amerikanci prišli do vodilnega vpliva v Perziji ali Iranu, sedaj so potegnili na svojo stran Irak ter pognali klin v skupnost arabskih narodov. Vse to gre obenem v škodo Angležev, ki so v teh deželah doslej imeli glavno besedo.

Toda gospodarski in politični vpliv Amerike se ne širi le tu, marveč po vseh deželah. Angleži se postopoma umikajo ter prepuščajo postojanko za postojanko Amerikancem, ki so postali najbogatejši in zato najmočnejši narod na svetu.

Tak mož je izredno sposoben in ni povprečen.

Dejansko oblast nad Rusijo ima pa seve Hruščev. Bulganin je sicer načelnik vlade, a po volji Hruščeva. Kakor Stalin se Hruščev zadovoljuje z mestom tajnika stranke, čeprav je vsa oblast v njegovih rokah.

Kaj bo z njo naredil? Najbrž ga bodo razmere prisilile, da krene na Malenkovo pot. Ker Sovjetska zveza ne more hoteti tretje svetovne vojne, se bo prej ali slej morala sporazumeti z zapadom. Ker mora zadovoljiti od vojne težko preizkušene množice, se bo nujno vrgla na proizvodnjo vsakdanjih potrebščin. Zahteve Georgija Malenkova bodo postale program Hruščeve vladavine.

Bog daj, da bi se to zgodilo! Bilo bi v korist ruskega naroda in svetovnega miru.

SOVJETSKA ZVEZA IN JUGOSLAVIJA

Molotov je na zadnji seji Vrhovnega sovjeta v Moskvi dejal, da se medsebojni odnosi med Jugoslavijo in Sovjetsko Rusijo boljšajo. V korist obeh držav bi bilo, če bi se še bolj izboljšali, toda to da je odvisno »tudi od Jugoslavije«.

SMRT IZUMITELJA

Kdo ne pozna termos-steklenice, v kateri lahko ohraniš pijačo dolgo časa toplo? Kaj bi brez nje bolniki, kaj potniki, kaj delavci, ko gredo v mrzlih urah na delo!

Izumil jo je l. 1903 Nемеc R. Bürger, ki je te dni umrl v Berlinu, svet je pa nanj pozabil.

VEČJA SAMOSTOJNOST?

V Moskvi so sklenili dovoliti vsem v Sovjetski zvezi včlanjenim republikam, da imenujejo posebnega zunanjega ministra in lastnega ministra za vojsko. Doslej sta imeli samostojnega zunanjega ministra samo Ukrajina in Bela Rusija.

Kaj pomeni ta sprememba? Da bodo Sovjeti imeli pri Združenih narodih več glasov in vpliva kot doslej. Poleg Velike in Bele Rusije ter Ukrajine bodo glasovale še vse ostale republike.

Da bi včlanjene države mogle izkoristiti večjo samostojnost ter se odcepiti, je izključeno. V vseh republikah je namreč na vladi ista boljševiska stranka, ki drži v železni disciplini vse svoje pristaše.

SREDI ZIME PLISKA

Pretekli četrtek ob 7. uri zvečer je začelo v Ljubljani kar naenkrat bliskati in grmeti, kakor da smo sredi poletja. Usule so se debele kaplje dežja, nato so pa začele padati kepice snega, podobne toči. Potegnili je piksajoč mrzel veter.

Mnoge Ljubljancanke je obšel strah.

NOVA LEŽIŠČA

V srednji Bosni nedaleč od Doboja so odkrili nova bogata ležišča premoga. Samo na enem mestu je lignita za 80 milijonov ton.

V bližini Nove Grede v Banatu so pa ugotovili, da je pod zemljo okrog 3 milijone kubikov plina.

Strokovnjaki predlagajo, naj se zgradi tovarna za predelovanje plina, ki bi stala 5 milijard, a bi se že po 2 letih več kot izplačala. Iz plina bi delali umetna gnojila in vlakna.

Jugoslavija je po narodi zares bogata dežela.

Dopisi v Tržaškega

KONTOVEL

Iz časopisov smo zvedeli, da bodo na seji mestnega sveta razpravljali med drugim tudi o odstopu občinskega zemljišča na Proseku in Kontovelu neki begunski podporni ustanovi, ki bi tu zgradila stanovanjske hiše za istrske begunce. Na razpolago je baje 3 milijone 316.200 lir. V zadnji številki Novega lista smo brali, da nameravajo isto storiti v Sesljanu, kjer so v ta namen zemljo že kupili. Ako pomislimo, kaj vse so po zadnji svetovni vojni zgradili za begunce na našem podeželju, lahko z mirno vestjo trdimo, da gre tu za podrobno izdelan načrt, kako spremeniti narodnostni značaj tržaškega ozemlja. Zadnji dogodki pričajo, da se kolonizacijska politika v naših krajih nadaljuje kljub londonskemu sporazumu, kjer je jasno rečeno, da se značaj jugoslovanske narodnostne skupine ne bo spreminjal.

Italijani morda porečejo, da se z gradnjo laških naselij na slovenskem podeželju ne more raznaroditi naše ljudstvo. Mi seveda nismo tega mnenja, kajti last nekega naroda ni le skupnost jezika, vere in izročil, temveč prvenstveno tudi posest zemlje. Ljudstva ne raznarodiš samo s tem, da mu vzameš jezik, odpraviš njegove šege in navade, spremeniš vero, kakor so na primer delali Prusi s poljskimi katoliki v prejšnjem stoletju, temveč ga še učinkoviteje raznarodiš, če mu vzameš zemljo, na kateri stoletja biva ali ga prisiliš, da v lastni hiši postane neznatna manjšina.

Ali je tako ravnanje v skladu s krščanskimi načeli, po katerih bi se morale ravnati današnje vladajoče stranke v Italiji? Kolikor poznamo nauk Cerkve in katoliško moralo, moremo trditi, da tako ravnanje ni krščansko.

Tu se nam poraja še druga misel. Kako morejo Bartoli in tovariši sklepati o naši zemlji, jo prodajati in z njo kupčevati? Kako more g. župan, ki je doma iz Rovinja, odločati o usodi naše zemlje? Če mu je toliko pri srcu usoda Istre, bi bil moral ostati doma in jo braniti do zadnjega diha. Namesto da bi to storil, je zbežal med prvimi in svoje ljudi nagovarjal, naj trumoma zapuste domačije, ter se povrhu v varnem Trstu še bahal s svojim domoljubjem. Prav je, da smo to povedali, da bodo vsi vedeli, kaj in kako mislimo.

Kupčevanja z našo grudo ne bomo nikdar priznali. Oblastva opozarjamo, naj kolonizacijsko politiko opuste, saj bi jim njeni sadovi morali biti dobro znani. Nesreče italijanske države v naših krajih je v prvi vrsti kriva njena raznarodovalna in potujčevalna politika!

DOLINA

Pretekli četrtek je bila v Dolini seja občinskega sveta. Razpravljali so o nekaterih za naše ljudstvo življenjsko važnih vprašanjih. Župan Lovriha je spregovoril o londonskem sporazumu in posebnem statutu ter izrazil željo celokupnega našega prebivalstva, naj ga oblastva že enkrat začno izvajati. Svetovalec je nadalje poročal o skupnem nastopu slovenskih občinskih mož našega ozemlja in o delu, ki so ga do sedaj izvršili.

Občinski svet je nato sprejel važen sklep. Pooblastil je ožji odbor, naj poskrbi, da bo

do na vseh občinskih stavbah, kakor so šole, županstvo itd., dvojezični napisi.

G. Lovriha je potem govoril o veliki važnosti, da se naše ozemlje proglasi za prosto cono, ter predlagal, naj dolinska občina stopi v odbor za prosto cono. Predlog je bil soglasno sprejet.

Po daljši razpravi so svetovalci sklenili zaprostiti oblastva, da se filobusna proga podaljša od Domja do Boljunca oziroma Doline. Če bodo oblastva predlog sprejela, bodo naši ljudje imeli boljše zveze z mestom.

Na seji so tudi sklenili pozvati ustanovo INAM, naj odpre zdravniške ambulante v Ricmanjih, Boljuncu in Borštu. Prihodnja seja bo v četrtek, 17. t. m.

ŠEMPOLAJ

Iz naše vasi se bolj poredko oglašamo. Ta pa zato, ker nimamo vedno dovolj časa, da bi kaj napisali. Novi list pa beremo vsi radi in s komerkoli govoriš, naj bo naročnik ali da ga kupuje sproti, vsakdo se o njem pohvalno izraža. Škoda, da pride v vas samo enkrat na teden.

Upamo, da se tej nerodni zimi bliža konec in da pričnemo z delom na polju, saj je zaradi slabega vremena močno zastalo. Kakor slišimo, se naši skromni posestniki pritožujejo, da primanjkuje delavcev za delo na polju. To nekam čudno zveni. Tako malo zemlje se pri nas obdeluje, pa še za to ni delovne sile!

Naš cerkveni zbor je vendar bolj resno prijel za delo. Pridno nadaljujejo s pevskimi

vajami in morda bomo za velikonočne praznike slišali kaj novega.

Naša nova kopalnica, nameščena v prilličju šolske stavbe, je dovršena, a ni še na razpolago občinstvu. Upamo, da bo tudi to vprašanje kmalu rešeno.

OPČINE

Slovenske uradnike premeščajo v republiko

Ko je odposlanstvo naših občinskih svetovalec zahtevalo od komisarja Palamare, naj v smislu londonskega sporazuma nastavi sorazmerno število slovenskih uradnikov, je odvrnil, da je to zaenkrat nemogoče, češ da je uradnikov na Tržaškem že tako preveč.

Jalov izgovor! Na Opčinah se je te dni dogodil primer, ki nam to še jasneje izpričuje. Dogodek je kričeč dokaz, da se italijanski oblastniki iz dogovora z Jugoslavijo naravnost norčujejo in požirajo obljube, ki so jih dali svetu in našemu narodu.

Pri nas smo imeli eno samo slovensko uradnico na pošti. Gdč. Legar Ivanka je že 13 let v državni službi. Najprej je delala na glavni pošti v Trstu, pred nekaj meseci pa je bila premeščena k nam, ko je umrl šef tukajšnjega poštnege urada. Sedaj so pa še to »v duhu sporazuma« prestavili v Firence, k nam pa poslali nekega Istrana in neko Furlanko, ki ne znata našega jezika.

Hvala lepa, g. komisar, sedaj ste pokazali, kaj nameravate!

Na besede, ki ste jih izrekli na sprejemu naše deputacije, ste že najbrž pozabili, zato vas bomo mi Openci nanje spomnili:

Slovinci naj se le udeležujejo uradniških natečajev v Rimu, jaz jamčim, da bodo z verjetnostjo 999 na 1000 primerov nameščeni v teh krajih.

Najbrž tako kakor Ivanka Legar.

Seja obč. sveta v Nabrežini

Na seji občinskega sveta v Nabrežini, dne 15. t. m., je župan najprej govoril o zloglasnem dejanju, ki se je pripetilo v Devinu s slovenskim cestnim napisom. Ožji odbor je poslal protestno pismo generalnemu komisarju in tržaškemu kvestorju ter zahteval, naj oblastva stvar temeljito preiščejo in krivce strogo kaznujejo.

Iz županovega poročila smo tudi zvedeli, da je v petek obiskal našo občino novi ravnatelj za javna dela dr. Palumbo. Sprejeli so ga člani ožjega odbora ter mu predložili najvažnejša vprašanja občine, v kolikor se tičejo javnih del. Ravnatelj je pokazal veliko zanimanje za naše razmere in obljubil, da bo po svojih močeh pomagal pri gospodarskem napredku občine. Odborniki so mu med drugim omenili današnje kritično stanje nabrežinske kamnoseške industrije, ki je svoj čas zaposlovala do 3.000 delavcev, medtem ko jih danes samo 500. Dr. Palumbo si je nato ogledal nekatera dela, ki jih je izvršila ustanova Selad v Devinu in Sesljanu.

Na dnevnem redu občinske seje je bila nato razprava o proračunu za leto 1955. G. župan je povedal, da je bil preteklo soboto sestanek načelnikov vseh političnih skupin v občinskem svetu. Podrobno so proučili vse postavke občinskih izdatkov in nekatere postavke dohodkov.

Po prvotnem proračunu bi v letu 1955 znašali dohodki 36.126.768, izdatki pa 73.265.222 lir. Imamo torej nekaj nad 37 milijonov lir primanjkljaja. K temu je treba dodati še 7

milijonov iz leta 1954, skupno nad 44 milijonov primanjkljaja. Ker finančno stanje ni preveč rožnato, je ožji odbor smatral za potrebno, pogovoriti se s predstavniki vseh političnih skupin in zadevo temeljito pretestiti. Odbornik Floridan je dejal, da so na sestanku sprejeli načelo čimvečje varčnosti, to se pravi, da se bo občina letos omejila na najnujnejše izdatke. Sklenili so predlagati občinskemu svetu, naj se izdatki znižajo za 12 milijonov 850.000 lir.

Občinski svet je po dolgi razpravi predlog v glavnem sprejel, z izjemo postavke 4 milij. 650.000 za razširitev telefonskega omrežja v Devinu in Sesljanu in postavke 800 tisoč lir za obnovu anagrafskega urada. V resnici so torej znižali izdatke le za približno 7.400.000 lir.

Marsikateri občinar poreče, da so izdatki kljub temu previsoki. Kam pojdemo, če bomo nadaljevali po tej poti? Resnici na ljubo moramo ugotoviti, da ima naša občina marsikatero stroško, ki jih druge nimajo. Naj vzamemo kot primer otroške vrtee. Samo za osebje in prehrano otrok plačuje občina nad 8 milijonov letno. Kje so vsi ostali stroški, kot so kurjava, razsvetljava itd.? Po vojni so zgradili nove šole in otroške vrtee. S tem se je število občinskih nepremičnin sicer povišalo, vzporedno so porasli stroški. Medtem so pa dohodke le za malenkost spremenili.

O dohodkih na seji niso razpravljali. K temu se povrnejo na prihodnji seji.

— Dopisi iz Goriške —

IZ RONK

Pri nas se bo ustanovilo v kratkem še drugo delovišče, ki bo izvršilo popravo raznih občinskih cest. Zaposlili bodo 60 delavcev za 70 delovnih dni. Dela bodo stala nekaj nad tri milijone lir.

TRŽIČ

Preteklo nedeljo je nadškof msgr. Ambrosi blagoslovil našo novo, zares lepo in udobno kasarno financarjev. Svečani otvoritvi je prisostvoval državni podtajnik v ministrstvu za delo Colombo in tudi prefekt De Zerbi ter drugi državni ter deželni oblastniki.

DOBERDOB IN JAMLJE

Preteklo nedeljo so goriški lovci že tretjič obiskali naši dve vasi. V Doberdobu jih je bilo predzadnje nedeljo kar 52, zadnje pa 22. Na piko so vzeli lisice, a niso imeli velike sreče. Prvič so sicer videli kar štiri, a so se jim vse izmuznile. Predzadnje nedeljo so se jim vse ustrelili. Zadnjič se jim je prikazala le ena, a zvatorepka jo je pravočasno pobrisala. Slab plen ni nikakor zlomil njihovega veselja in sklenili so, da se vrnejo.

Tajništvo Saragatove stranke je dobilo iz Rima sporočilo, da je minister za delo Vigorelli podpisal odlok, naj se izplača Doberdobu 1.112.100 lir za gradnjo poslopja, v katerem bosta nameščena urad za delo in pošta. Pri gradnji bo zaposlenih 15 delavcev skozi 76 delovnih dni.

Upamo, da bo to zares kmalu izvršeno, saj prihaja v Doberdob precej pošte, poštnege urada pa nikjer ni. Govori se, da bodo urad začasno spravili v prostore otroškega vrta, a bi ne bilo priporočljivo.

Res je že skrajni čas, da začne otroški vrtec delovati. To žele naši malčki in njihove matere.

IZ KRMINA

Slovenci iz Krmina in Plešivega smo kar zadovoljni, da je bil pred kratkim imenovan za nadžupnika v Krminu msgr. Trevisan Jožef, dosedanji župnik v Koprivi. Svoj čas je že služboval med Slovenci in govori naš jezik. Zato želimo in upamo, da se bomo z njim prav dobro razumeli.

Zupanstvo javlja, da bo Kmetijsko nadzornišvo v Gorici tudi letos delilo kmetom po nižani cenii grahova ter fižolova semena in korenine belušev (špargljev). Poljedelci naj javijo količino, katero žele, ob petkih pri uradu v ulici Dante ali pa pri Kmetijskem nadzorništvu. Razume se, da so iste ugodnosti deležni vsi neposredni obdelovalci polj in vrtov v vsej goriški deželi.

IZ ŠTEVERJANA

Naše kolone bo gotovo razveselila vest, da je bil dosežen sporazum glede zakona o kolonskih in kmečkih najemniških pogodbah.

Na temelju sporazuma bodo kolonske pogodbe trajale tri leta; po preteku teh sme lastnik odpovedati pogodbo, a le iz upravičenega razloga; po preteku devetih let pa lastnik pogodbo lahko odpove samo, če plača kolonu odškodnino, ki je enaka čistemu dobičku, s katerim se je zaključilo zadnje leto pogodbe; 47 odstotkov dohodka iz kolonskega posestva gre lastniku, 53 pa kolonu.

Najemniške pogodbe z neposrednim najemnikom trajajo šest let; najemniška pra-

vica se podaljša, če lastnik iz upravičenega vzroka pogodbe ne odpove; po preteku 12 let se najemniška pogodba lahko odpove, a najemnik ima pravico do odškodnine, ki je enaka najemnini zadnjega leta pogodbenega razmerja.

Če se sklene najemniška pogodba med lastnikom in posrednim obdelovalcem posestva, traja ta le devet let. Drugače so pravice in dolžnosti iste kot v prvem primeru. Bolj podrobno bomo o reformi govorili, ko postane zakon. Z njo se bo bavil v marcu parlament. Ze danes pa vidimo, da se bo stanje kolonov in kmečkih najemnikov vsaj nekoliko zboljšalo.

BRIŠKI VODOVOD

Preteklo nedeljo smo nekateri posestniki iz Steverjana odšli na izlet v Slovrene pri Moši, ker smo zvedeli, da bodo tam blagoslovili vodnjake in druge naprave novega vzhodno-furlanskega vodovoda. Občudovali smo zlasti lep vodnjak na trgu in blagrovali furlanske sosedu, ker je vlada ugodila njihovi veliki želji in potrebi po zdravi pitni vodi. Saj bo znatno dvignila gospodarsko stanje.

Na povratku smo se pa raje pogovarjali o našem bodočem vodovodu, ki ga bomo prej ali slej morali imeti v Steverjanu in drugih briških vaseh. Deželni tajnik dr. Grion je že pozval našega tajnika k sebi ter se z njim razgovarjal, kaj je treba storiti, da pride Steverjan do pitne vode. To je prvi dokaz, da so se oblastva vsaj zganila. Mnenja smo, da bi se moral čimprej sestati občinski svet in vso stvar resno proučiti. Čudimo se, da se prefektura sama od sebe za to zadevo bolj živo ne zanima. Prepričani smo, da je napeljava briškega vodovoda najbolj pereče gospodarsko in zdravstveno vprašanje goriške dežele.

ŠTMAVER

Pretekli teden se je naša vas močno razveselila, ko je zasvetila v vseh naših hišah električna luč. Veselili smo se tudi zato, ker je g. župan s tem izpolnil obljubo, ki jo je

svoj čas dal našim odposlancem. Tudi preko Novega lista se g. županu Bernardisu lepo zahvaljujemo. Le dva posestnika sta se upirala, da bi v njuni hiši napeljali električno luč. Morda se bosta še kesala.

Prihodnjo nedeljo praznujemo god sv. Valentina, patrona naše cerkve. Ker se obeta lepo vreme, pričakujemo obilo častilcev sv. Valentina in izletnikov iz bližnjih vasi in iz Gorice. Starejši rod se spominja, da se je pred prvo svetovno vojno in po njej zbralo na naši pomladanski »šagric« tudi nad tisoč izletnikov, ki smo jim radi postregli z dobrim vinom, s štruklji in z gnjatjo.

Z OSLAVJA

Deželni kmetijski urad v Gorici javlja, da bo na Oslavju v prostorih posestnika Klanjščka Jožefa št. 11 tečaj za molžo in prehranjevanje živine. Prične v ponedeljek, 21. februarja, točno ob 9. uri.

Udeležu se ga lahko vsi poljedelci od 15 leta dalje.

Slovenskim kmetom in zlasti slovenski kmečki mladini priporočamo, naj ga obiskujejo, čeprav bi želeli, naj nadzornišvo poskrbi, da se v slovenskih krajih njegovi tečaji prirejajo v slovenščini. Z dobro voljo bi se dobili tudi slovenski strokovnjaki ali taki, ki obvladajo slovenščino.

PEVMA

Pretekli teden smo pokopali komaj 32-letnega domačina, očeta dveh malih otrok, g. Karla Fiegla, gostilničarja v Pevmi. Mladi mož se je dolgo zdravil in veliko trpel. Umril je v bolnici pri Rdeči hiši. Bil je razumen, dober in veren mož. Njegovega pogreba se je udeležilo veliko vaščanov in tudi Goričanov. Težko, ganljivo je bilo slovo od blagega pokojnika. Se resne možakarje je premagalo in marsikdo si je na skrivaj brisal roso oko.

Plemenitemu pokojniku želimo večno veselje v Stvarniku, žalujoči družini, zlasti ženi, pa izražamo iskreno sožalje!

IZ SOVODENJ

Prefektorni odbor je na zadnjih sejah odobril kar tri sklepe naše občinske uprave. Prvi se tiče razširitve ceste, ki vodi iz Sovodenj na Peč, drugi poprave kopališča in tretji razsvetlitve ograje na postaji.

O žaloigri slovenskih optantov

Pred več dnevi se je zglasil naš deželni poslanec g. Bratuž pri šolskem skrbniku g. De Vetti z dvema slovenskima materama, ker jima ne dovolijo vpisati otrok v slovensko šolo, češ da so optanti. Materi sta privedli s seboj tudi svoji hčerki. Pritožili sta se pri oblastniku zaradi nepravilne odredbe in zahtevali, da se prekliče.

Ena izmed mater je tudi izpovedala, da se je pri njej zglasila tajnica didaktičnega ravnatelja g. Lebana in jo spraševala, zakaj ne če vpisati svoje hčerke v italijansko šolo ter kdo jo proti temu hujska. Tajnica je odgovorila, da nihče tega ne dela in da sama vztraja pri tem, da se njen otrok šola v materinem jeziku.

Gospod šolski skrbnik je izjavil, da je znano spomenico, ki sta jo izročila prefektu deželna poslanca gg. Bratuž in Nanut, poslal v Rim, od koder ni prejel še odgovora. Izročil je gospodu Bratužu tudi naslov omenjenega urada, pri katerem lahko podreza, da

se zadeva čimprej in ugodno reši. Šolski nadzornik je skušal tudi opravičiti tajnico g. Lebana in njega samega, češ da je ta hotela le zvedeti, če se otrok uči morda doma, ker ga ni v italijanski šoli.

Razume se, da to opravičilo ne drži, in da so taka spraševanja nezakonita in zastraševalna.

Zavedno mater moramo iskreno pohvaliti in njeno postopanje odobriti.

Na gospode šolskega skrbnika, prefekta in ministra prosvete pa stavimo javno vprašanje, ki ga je zastavil med štirimi zidovi De Vetti g. Bratuž: »Ali se vam ne zdi, g. šolski skrbnik, da je zadevni odlok nezakonit in nečloveški?« Šolski skrbnik je odgovoril, da se ne more izraziti o ukrepih svojih predstojnikov. To pomeni, da nima danes noben krajevni oblastnik poguma odkrito braniti odlok.

Kdaj bo ta težka krivica nad slovensko manjšino popravljena?

Beneška Slovenija - Kanalska dolina

ŠT. LENART

Kdor hoče najti srečo, naj se ogrne s plaščem patriotizma in naj jo pride iskat v Beneško Slovenijo. To vedo nekateri domačini, ki na račun »domoljubja«, boljše rečeno, samoljubja, živijo prav dobro in brez prevelike skrbi za vsakdanji kruh. Za to so pa zvedeli tudi nekateri tujei ter se pojavili v naših vaseh.

Tako se je pri nas pred kratkim oglašil tudi neki »sule« ali »giuliano« in se predstavil kot brezposelni zobozdravnik. Ambulatorij je postavil v navadni kmečki hiši. Ker je znal lepo dopovedovati, kakšen sloves je užival kot profesor-zobozdravnik v Istri, od koder je zbežal iz ljubezni do domovine, mu ni bilo treba predložiti nobenih spričeval. Z izposojenimi rjavimi kleščami je izdiral gnile zobe škrbastim starkam, elegantnim gospodičnam in fantom. Znal pa je vse stranke lepo prepričati o koristi umetnih zob, češ da jih sam izdeluje po zelo nizki ceni. Poleg tega so tako trdni, da z njimi lahko železo grizeš. Večina ljudi je pristala, da jim jih izdelajo. Prej pa so si morali dati izdreti več le navidezno zdravih zob. Prosil je za predujem 20 do 30 tisoč lir in ker le zlato trajno poveže zobe, se ni branil kakega

zlatega prstana ali verižice. Sam je bil namreč revež, ki si ne more nabaviti potrebnega blaga. Ko je slepar vtaknil v svoje nenasične žepce precej predujmov, je svečano odpoval v Trst, da si tam nabavi potrebne predmete. . . Škrbasti domačini pa še vedno čakajo, kdaj bo prišel »profesor-zobozdravnik«, da jih okraši z umetnimi zobmi, ki so jih drago vnaprej plačali.

Vse to se je zgodilo pred nosom javnih organov v letu 1955. Deželni tisk trmasto molči o vsem tem in menda ni treba vprašati, zakaj. Svoje ljudi svarimo, naj se v potrebi obrnejo le na zdravnike-domačine in ne nasedajo sleparjem. Slepar spada v keho!

IZ SUBIDA

56-letnega domačina Rafaela Baloha sta beda ter smrt žene in sina v enem mesecu spravili v obup. Reveža so našli obešenega v sobi. Njegova smrt je pretresla vso vas.

TRBIŽ

Pomanjkanje snega v tem času je za naš kraj izreden primer.

Zaradi tega so odpadle vse napovedane smučarske tekme, zlasti priljubljene skakalne, ki bi morale biti že 2. januarja t. l. Odpadle so tudi tekme v Trbižu, Zabnicah in

na Sv. Višarjah. Tako so letos izostali vsi prijatelji zimskega športa ter zimske narave iz Tržaške, Goriške in drugih krajev Italije.

Pomanjkanje snega je za premnoge naravnost usoden gospodarski udarec.

V vsej Kanalski dolini se čuti splošna in huda gospodarska kriza. Krizo še večja padajoči promet z Avstrijo. Zato tudi raste vrednost avstrijskega šilinga, čeprav je odvisna tudi od stanja na svetovnem trgu.

Upamo pa, da je kriza le začasna in da se bo gospodarski položaj v naslednjih mesecih izboljšal.

UKVE

Muhasto vreme nam kar brez prestanka nagaja ter prinaša veliko škodo našemu gospodarstvu, h kateremu spada v prvi vrsti gozdarstvo. Iz nekaterih naših gozdov moremo spraviti les na trg le pri zadostnem snegu. Tega pa kar noče biti. Če ga zapade nekaj prstov, ga južno vreme takoj zliže. Zato čaka še skoraj tisoč kubičnih metrov lesa, da ga zvozimo in novčimo. To predstavlja vrednost preko deset milijonov lir, ki v tem času manjkajo vasi. Če je dovolj snega, prinaša nekaterim znatne dohodke tudi tujski promet. Pomanjkanje snega seveda najbolj občutijo delavci, ki so v zimskem času čistili sneg pri železnici ter na državni cesti, a so letos brezposelni.

Spomini iz starega Trsta

Avstrijski general je zvižgano sprevidel in ukazal vsem prebivalcem pod gradom, naj grejo iz hiš ali pa se morajo zapreti v kleti. Oblegovalni obroč se stisne. 21. oktobra se skušajo Francozi spet pogajati. Zaman! Umakniti se morajo iz stolpa v cerkev in v grajske rove. Posadka na zunanjih »šancah« se še močno drži in ovira naskok na grad. Močne čete Avstrijcev, Angležev in Sicilijancev se izkrcajo v Miljah in prodirajo čez Skedenj in Sv. Jakob proti utrdbam. Napadalne čete pod angleškim kapitanom Rowleyem in avstrijskim stotnikom Sznesnitzkyjem se po hudi kanonadi vržejo na okope. Ena tretjina francoske posadke je pobita, okoli 150 mož ujetih. Branilci se morajo umakniti iz cerkve in iz utrjene zakristije v grajske kazemate pod zemljo. Nad 5000 granat je udarilo na cerkev in grad. Začelo je tudi primanjkovati pitne vode. Vendar Francozi še tri dni obupno streljajo iz plamenov in ruševin.

GROM UTIHNE

Zjutraj 25. oktobra. Nenadna tišina objame bojno polje. Na gradu zadoni trobenta. Viseči most se spusti in na vratih se prikaže francoski častnik z belim znakom. Prinaša francoske predloge za predajo grada in mesta. Če ne bodo sprejeti, bo posadka iz vseh topov bljuvala na mesto ogenj in smrt do zadnjega diha. Angleški admiral kar besni nad francosko predrznostjo in zahteva predajo na milost in nemilost. Avstrijski

nadvojvoda Max se je pa groženj zbal zaradi mesta in je posredoval, da je prišlo do predaje. Podpisali so naslednje točke: 1. grad se preda šele 8. novembra ob 10. uri; 2. do 31. oktobra (osem dni prej) se naredi seznam vsega blaga v trdnjavi; 3. francoske čete oddajo orožje pri mestnih vratih, častniki pa obdrže sablje; 4. do prednjih straž francoske armade v Italiji oskrbi francosko posadko z živžem avstrijski poveljnik. 5. francoski ranjenci ostanejo v Trstu, dokler ne okrevaajo. General Nugent je črtal francosko zahtevo, naj ne bodo kaznovani tisti Tržičani, ki so Francozom pomagali.

Točno 8. novembra zjutraj je na grajsko ploščad prikoralakala avstrijsko-angleška častna četa. Rezka francoska povelja in trombe zadonijo na obzidju grada. Junaški polkovnik Rabiè se pojavi z golo sabljo in salutira zmagovalcem. Nato prikoralakajo obleganci, 700 po številu, dve tretjini jih je padlo. Na udarce bobnov odkorakajo z razvitim praporom po pobočju. Avstrijci in Angleži dvignejo puške v častni pozdrav. Zamolklo odmevajo bobni po tržaških ulicah proti Opčinam. Avstrijski major Lazariè z nekaj častniki sprejme tu orožje premaganih, nato jih spremlja do italijanske meje.

Po 33 dneh obleganja in enajstih dneh naskakovanja na grad in grič sv. Justa Trst spet mirno zadihla in čaka, kaj bodo prinesli novi časi.

(Se nadaljuje)

Poštene besede

V Trstu je pred kratkim izšla peta številka ekonomsko-političnega časopisa »Trieste«. V njej je objavil vseučilišni docent Elij Apih članek »Italiani e Slavi nell'Adriatico«.

Clankar pove nekaj prav treznih in resnih misli o sodobnem odnosu med Italijani in Slovenci. Kot nepristranski zgodovinar zavrača trditve, da bi bili Slovenci »poveri idioti, sollecitati da un parroco o da un maestro di scuola . . .« (ubogi tepci, ki jih spodbuja župnik ali vaški učitelj), kot se je bralo v »L'indipendente Triestino« 1. 1878. Pisce pravi, da je ta miselnost še zmerom zasidrana v nekaterih italijanskih razumaških kot nekaka »miselnost gospodarja«.

Tudi trditve nekaterih še precej poštenih italijanskih zgodovinarjev, kot n. pr. Salveminija ali Vivanteja, da so Slovenci »narod brez zgodovine«, ni točna. Apih meni, da bi se smelo kvečjemu reči, da so Slovenci narod brez zgodovinpisja (senza storiografia). Mi — pravi — tudi temu oporekamo. Sosedni narodi so seveda iz politične mržnje polce njevali preteklost Slovencev kot naroda, ki je v zgodovini imel svoje mesto. Zato o njem sploh niso pisali ali pa so hote potvarjati zgodovinsko resnico.

Nato govori g. Apih o tem, kako so italijanska narodna središča ob jadranski obali zginjala pred napredujočim slovanstvom. Pravi, da se italijanstvo nikakor ne da okrečiti z objavljanjem raznih statistik in z golim poudarjanjem »naravnih mej«. Saj je že Scipio Slataper očital italijanskim iredentistom, da so le tenka politična plast in da ni

Nadaljevanje na 9. strani

Pozivamo naročnike Novega lista, ki niso še poravnali naročnine, naj to čimprej store, sicer jim bomo prisiljeni list ustaviti.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Alojz Gradnik

72-letni slovenski pesnik

Najuglednejši med slovenskimi živečimi pesniki Alojz Gradnik je obhajal 3. avgusta 72-letnico svojega rojstva. Za to priložnost je izšla v Ljubljani pri Državni založbi Slovenije zadnja njegova pesniška zbirka z naslovom Harfa v vetru. Pesmi za to zbirko je izbral in uredil Filip Kalan. Kot v dodatku urednik sam pravi, je pesmi izbral v sporazumu s pesnikom tako, da bi zbirka prikazala življenjsko enotnost pesnikove osebnosti; zato je moral zgolj estetsko merilo pustiti nekoliko ob strani.

Izbira pesmi za urednika ni bila lahka stvar, če pomislimo, da je Gradnik zelo plodovit pesnik, ki je začel pesniti že v dijaških letih in ni umolknil niti sedaj ob večeru svojega življenja. Pred zbirko Harfa v vetru je izšlo že nič manj kot deset zbirke njegovih pesmi: Padajoče zvezde. Pot bolesti, De profundis, Svetle samote, Večni studenci, Zlate leste, Pesmi o Maji, Pojoča kri, Primorski soneti, Narobe svet in druge pesmi za mladino. Če je hotel urednik v Harfi v vetru prikazati celotno pesnikovo osebnost, je moral črpati iz vseh teh zbirke in izbrati najznačilnejše, tem pa je dodal še nekaj novih pesmi iz pesnikovega rokopisa, ki doslej še niso bile objavljene. Tako: Gost ob trgatvi, Nekomu, Na mestnem trgu, V oktobru, Sinu Sergeju, Povabilo, Opojni mrak, V snegu, Ob ribniku, Elegija, V zatišju, Ob zori, Resnacija in V megli. Zbirka prinaša torej le teh 14 še neobjavljenih pesmi, vse druge (skupno jih ima zbirka 161) so vzete iz že objavljenih del.

Pesmi zbirke so zbrane v več oddelkih z ozirom na pesniški motiv. Oddelki imajo naslove: Pojoča kri, Drevo življenja, De profundis, Zadnje straže, Srce poslušam, Harfa v vetru, O bridka zemlja, Večerne sence, Jesenska tišina in Pesnikova smrt.

Tako so zbrane tu pesnikove erotične, pantistične, narodne in socialne pesmi v nekaki povezavi. Iz nje razberemo Gradnikovo zelo razgibano pesniško osebnost.

Na splošno velja Gradnik za temačnega pesnika. V njem skoraj ni lahkkih, poskočnih misli, ni lahko miselnosti. Predmet njegove pesmi ga vselej usodno vsega zavzame, notranje pretrese, vznemiri, pa naj bo to pogovor z živimi ali z mrtvimi ljudmi, z domačo zemljo, z delavcem in tlačanom, z uporniki, z minulo mladostjo in s Smrtjo, s srcem ali pa s svojo ljubo: vselej čutiš pesnikovo mračnost.

Mnogo razmišlja o smrti in o minljivosti vsega posvetnega; išče izhod iz te usodnosti, skuša najti nekaj, kar bo ostalo tudi po njegovi smrti. Pravi, da ima tako težko, valovito kri od zemlje, ki ga je rodila; po njej da je podedoval njeno težko preteklost in zato razume njeno sedanost. V sebi čuti barbarsko silo in nemoč prednika tlačanov; zato se v njem neprestano izprepletata ljubezen in gnev, zato sta pri njem tako blizu molitev in kletev. Gradnik je zato pravi pesnik, poln strasti ter razvravnosti duše; zato je večno nemirno njegovo srce, polno dvomov, omahovanja, kljubovalnosti, nevere in iskanja, vriskanja in obupa. Celo ljubezen in smrt sta mu včasih identična pojma. Tako n. pr. pravi v pesmi Eros — Tanatos: »— od bridkosti nisem vedel, Smrt, da si najskrivnostnejša Ljubezena.«

Najlepsi je Gradnik tam, kjer se približa stopnji čustvovanja in razmišljanja navadnega človeka, tako n. pr. v domovinskih in narodnih pesmih. Tam šele prav začutimo veličino njegove pesmi in vemo, da bi tega in tega nihče drugi ne znal povedati tako lepo in prepričevalno kot on.

Razen izvirnih pesmi pa je podal Gradnik Slovincem mnogo izbornih prevodov iz tujih književnosti. Kdo ne pozna njegove prekrasne Kitajske lirike, ki je prava mojstrovina, prežeta s pravim pesniškim duhom? Podal pa nam je razen tega tudi prevode indijskega, angleškega, italijanskega, španskega in srbskega pesništva. Mnoge njegove pesmi so prevedene v tuje jezike.

Solistični koncert v Avditoriju

V sredo 9. februarja t. l. je bil pod okriljem Glasbene matice solistični koncert, na katerem so nastopili sopranistka Jelka Brajša, čelist Zvonimir Pomykalo in pianist Vlado Seljan iz Zagreba. Sporedki je obsegal trinajst glasbenih točk in je z dodatki vred trajal skoraj dve uri. Da si slovensko tržaško občinstvo ni veliko obetalo od napovedanega koncerta, je dokazala maloštevilna udeležba. Na tako zadržanje sta morda vplivala dva razloga: prvič, ker mnogo ljudi gleda z nezaupanjem na glasbo, kjer nastopajo posamezna godala, v našem primeru čelo in klavir; drugič, ker so nastopili solisti, ki so tržaški javnosti popolnoma ali vsaj deloma neznan. In vendar je koncert proti vsakemu pričakovanju zelo dobro uspel. Poslušalci so se lahko ponovno prepričali, da so koncerti v tej ali oni obliki in s to ali ono zasedbo dobri in odlični, če na njih nastopajo resnični umetniki. In taki umetniki so se izkazali vsi trije. Čelist Pomykalo in pianist Seljan sta s svojim tankim glasbenim čutom drug drugega izpolnjevala. Izvajala sta: Vandinijevo sonato, Brahmsovo sonato v E-molu, Matzovo Elegijo in Humoresko, Chopinov Nokturno in Goensov Scherzo. Najbolj doživeto sta podala Brahmsovo sonato, ki je bila središče in višek celotnega koncerta. Sopranistka ali bolje mezzosopranistka Jelka Brajša je prvi del koncerta posvetila umetni glasbi. Od domačih skladateljev sta bila zastopana Vilhar (Nezakonska mati) in Zajc (Vir). V drugem delu koncerta je solistka izvajala istrske narodne pesmi v priredbah skladateljev Matetiča-

Ronjgova, Zlatiča in Bombardellija. Te pesmi, ki so nastale v njeni rodni Istri, nam je nadarjena pevka posredovala s svojim pristnim čarom in s posebno toplino ter s tem pokazala, koliko so »pjesmi premile nam Istre — lijepe i mile, vesele i tužne, odvažne i krotke, nježne i pobožne«, kakor jih označuje njen oče, znani nabiratelj istrskih narodnih pesmi Matko Brajša-Rašan, v uvodu k zbirki istrskih narodnih pesmi, ki jo je izdal leta 1910. Z. j.

RAZSTAVA SLOVENSKE KNJIGE

Slovensko učiteljske v Trstu je na Prešernov dan priredilo odlično uspešno razstavo slovenske knjige, ki jo je spretno in strokovno uredil prof. Rado Lenček. Razstavljena so bila redka in važna dela iz vseh dob slovenskega slovstva, kakor Dalmatinova Biblia (1584), pridige Janeza Svetokriškega, Linhartova Zupanova Micka, Vodnikove Lublanske novice, Kranjska Čebelica, Prešernove Poezije, Slomškovo vzgojno delo Blaže in Nežica itd. Na posebni mizi so bile postavljene na ogled prve izdaje najvažnejših pesnikov in pisateljev: Levstika, Jenka, Stritarja, Gregorčiča, Aškerc, Cankarja, Zupančiča, Ketteja in Murna. Dela naših zgodovinarjev, filozofov in pedagogov so tvorila poseben oddelek zase. Zastopani sta bili tudi prevodna in mladinska književnost. Razstava je žela velik uspeh. Le škoda, da je bila tako malo časa odprta in da je njena otvoritev bila le malo komu znana.

Kulturne vesti

Pred kratkim je izšel v Ljubljani izbor Prešernovih pesmi v angleškem prevodu: Selections of poems by France Prešeren. Izbira pesmi je obširna in tehtna ter častno predstavlja našega pesniškega velikana v svetu. Zbirko sta uredila profesor londonske univerze W. K. Matthews in ljubljanski vseučilišni profesor Anton Slodnjak, ki je knjigi napisal tudi uvod. V njem seznanja angleškega bralca s Prešernom kot umetnikom in človekom ter z njegovo dobo. Prešernove pesmi so prevedli v angleščino angleški univerzitetni profesor V. de Sola Pinto, naš rojak, profesor na vseučilišču v Nottinghamu Janko Lavrin, Matthews, Gloria Komaj ter naš pesnik Griša Koritnik. Vsega skupaj je prevedenih 40 pesmi, med njimi Sonetni venec in Gazele. Slovstveni kritiki sodijo, da je prevod v vsebinskem in oblikovnem pogledu na splošno odlično uspel. Knjigo je izdal znani oksfordski založnik Basil Blackwell, ki izdaja samo zbirke odličnih svetovnih pesnikov. S tem prevodom so si Prešernovi umotvorji utrlji pot v prostrani angleško govoreči svet.

Glavna komisija za podelitev Prešernovih nagrad v Ljubljani je letos nagradila naslednje slovenske znanstvenike in umetnike:

1. nagrado s področja znanosti je podelila današnjemu najvidnejšemu raziskovalcu slovenske zgodovine, univerzitetnemu profesorju dr. Milku Kosu za njegovo delo Urbarji Slovenskega Primorja. Delo vsebuje srednjeveške urbarje iz Goriške, s Krasa, iz Notranjske, Beneške Slovenije in Režije. V njihovih uvodih so orisani teritorialno politični razvoj, upravna organizacija, gospodarstvo, družbeni odnosi, prebivalstvo in njegovi narodni sestavi v Slovenskem Primorju v dobi petih stoletij.

2. nagrado s torišča znanosti je dobil univerzitetni profesor dr. Stanko Peterlin za svojo samostojno in izvirno znanstveno delo s področja velemolekul. Svoje izsledke je dr. Peterlin objavil v ameriškem znanstvenem časopisu Journal of Polymer Science leta 1954. To delo je znatno dvignilo ugled slovenske znanosti v svetovnih znanstvenih krogih.

2. nagrada s področja znanosti je pripadla izrednemu univerzitetnemu profesorju zdravilstva dr. Franu Novaku za odkritje novega uspešnega stopka pri izvajanju Wertheimove operacije.

1. nagrado s področja umetnosti je komisija prisodila pisatelju Ivanu Potrču za njegov roman Na kmetih. Ta roman naj bi bil po njeni kaj malo prepričljivi sodbi najzrelejše slovensko književno delo v preteklem letu.

2. nagrado je dobila gledališka igralka Mira Danilova za svoje igralske stvaritve v Vasi Zeleznovi Maksima Gorkega, v Williamsovi Stekleni menažeriji in v de Filippovi Filomeni. Danilova je zrela igralska osebnost. Njeni liki so duhovno poglobljeni, oblikovno dovršeni in prepričljivi, njene sposobnosti pa presenetljivo globoke in različne.

2. nagrado na področju umetnosti je prejel slikar in grafik France Mihelič za svoje številne tehnično dognane in umetniško popolne grafične liste, ki so po vsebini resnične izpovedi samonikle umetniške osebnosti. Z njegovimi grafičnimi deli si je slovenska upodablajoča umetnost v preteklem letu pridobila tudi v tujini zaslužen priznanje.

Pred kratkim je nastopil v Ljubljani jugoslovanski dirigent Lovro Matačić. Vodi je orkester Slovenske filharmonije, ki je izvajal uverturo Balakireva, Tamaro in Islamey, Šoštakovičevo I. simfonijo, Smrt in poveljanje Richarda Straussa in Wagnerjevo uverturo.

Matačić je v zadnjem času dosegel izredne uspehe v tujini. Angleška družba za izdelovanje plošč Columbia ga je najela kot stalnega gosta za pet let. Do zdaj so posneli na plošče več njegovih izvajanj, med drugim Arabello, opero Richarda Straussa, Brucknerjevo IV. simfonijo, 1. koncert za violino Sergeja Prokofjeva, Bruchov koncert za violino ter dva uverturi Balakireva, Tamaro in Islamey.

Matačić je nastopil v več krajih na tujem, povsod z odličnim uspehom. Slavni sovjetski violonist David Ojstahov je zahteval, naj vodi naš Matačić veliki javni koncert v Albert Hallu v Londonu, na katerem je moral tudi sam nastopiti. Se pred nedavnim je Matačić odlično vodil koncert v Augsburgu v Zahodni Nemčiji. Pod njegovim vodstvom nastopajo najslavnejša imena iz sodobnega glasbenega sveta.

GOSPODARSTVO

PRESKRIBITE SI CEPIČEV!

Za mesec dni bo že potrebno cepiti oziroma precepljati sadna drevesa. Ker morajo biti podlage bolj sočne (muževne) kot cepič, je sedaj zadnji čas, da si preskrbíš potrebne cepiče. Nareži jih, poveži v snopečice in zavije v mah ali v kakšno cunjico vložijo v pesek, lahko pa tudi na prostem v zemljo.

JAME ZA NOVE NASADE

Ponavljamo nasvet, da moramo dovolj zgodaj izkopati jame za sajenje mladih drevesc. Sedaj imamo za to več časa, pa tudi je koristno, da ne rečem nujno, da so jame mnogo časa prej skopane. Zemlja se premrazi, nasrka zraka in tako lahko delujejo zemeljske bakterije, ki večajo rodovitnost v zemlji.

Jame morajo biti dovolj velike. Če misliš saditi visokodebelna drevesa, predvsem češnje, hruške, jabolane, kaki itd., naj zavzema jama približno en kubični meter prostornine: meter globoka, enako široka in dolga. Čim večja je jama, tem lažje se bodo korenine zasajenega mladega drevesca razvile in razširile.

Če hočeš vsaditi mlado drevesce na mesto, kjer je že prej raslo drevo, katero si iz enega ali drugega razloga odstranil, moraš skopati posebno veliko jamo in odstraniti vso zemljo, ki je služila prejšnjemu drevesu ter napeljati nove. Prejšnje drevo je namreč pustilo izrabljeno, »trudno« zemljo. V taki zemlji so poleg tega lahko klice kakšne koreninske bolezni, ki bi lahko prešla na korenine mladega, komaj zasajenega drevesa in to bi kmalu izhiralalo. Zato je tudi važno, da vedno zberemo vse korenine prejšnjih dreves, posebno še, če so se ta posušila iz neznanih vzrokov.

V splošnem ni priporočljivo nadomestiti posušeno drevo takoj z mladim: bolje bi bilo, da bi panj starega drevesa sicer takoj izkopali, mlado drevo pa zasadili na isto mesto komaj po nekaj letih. Zemljo je tudi v takem primeru dobro zamenjati.

NOVE CVETLIČNE LONCE IZ GLINE moramo pripraviti, preden sadimo vanje cvetice, bodisi gomoljnice ali koreninčnice. V žgani glini so namreč kisline in druge snovi, ki so neke vrste strup za cvetice.

Najmanj, kar moraš storiti, je, da nove glinaste lonce potopiš v vodo vsaj za 5 dni in dnevno vodo menjaš. Lahko pa jih zakoplješ v zemljo za teden dni. Potem jih nekajkrat operi, če mogoče, z vročo vodo in oplakni z mrzlo, nakar jih lahko rabiš.

CVETICAM LONČNICAM

spomladi menjamo zemljo in navadno jih presadimo v večje posode, kar je potrebno, če so korenine prerasle kepo zemlje in se skrotovičile ob steni lonca ali posode. Take korenine skrajšamo in nato s paličico izluščimo iz kepe kar največ izrabljene zemlje. Tako pripravljeno rastlino vsadimo v novo posodo s prenovljeno zemljo.

Katera je prav dobra zemlja za lončnice? Najboljša je humus-črnica, premešana z nekoliko čistega peska. Humus ali črnica se tvori pri razpadanju oziroma gnitju rastlinskih snovi. Zato je prav dobra zemlja iz sta-

rih segnitih drevesnih panjev, iz segnite trave, posebno pod vresjem, in seveda zemlja z dna zemljatih gnojnikov.

Taki zemlji primešamo kot rečeno eno četrtino peska in jo nato pognojimo še z umetnim gnojilom. Za navaden cvetlični lonec primešamo po 2 kavini žlički kakšnega sestavljenega umetnega gnojila za cvetlice, kot so »perflor«, »vigorflor« in druga.

LETOS BO MNOGO MRČESA

na sadnem drevju, saj ga že marsikje lahko opazimo. Hudo bo, če ne bomo sedaj v zimskem času zatrli zalege, ki se že nahaja na drevesih. Potrebno je škropiti, kot smo že dali navodila v predzadnji številki našega lista.

VRTNI KORENČEK

Uživamo ga v juhi, primešanega med prikuhe, skuhanega v solati (s kisom in oljem), pa tudi svežega, zribanega v solati. Znanstvo priporoča v zadnjem času uživanje predvsem svežega, ker vsebuje mnogo vitaminov, predvsem pa dragoceni »karotin«, ki pospešuje v človeškem organizmu, zlasti v rani mladosti, razvoj mišičevja.

Korenček sejemo v zgodnji pomladi, lahko pa tudi že v februarju, če je vreme ugodno. V vsakem gramu je 950 do 1000 semen. Sejemo ga na prosto ali v vrste, ki naj bodo 20 cm ena od druge. Naši ljudje ga sejejo navadno pregosto in če ga pozneje ne prerijejo, sploh nimajo pridelka: samo drobne koreninice. Za kvadratni meter zadostuje pol grama semena, katerega pokrijemo z en cm debelo plastjo zemlje. Seme vzklije v 10 do 15 dneh. Brž ko požene korenček tretji listek, ga moramo razredčiti, tako da nastane 10-centimetrska razdalja med posameznimi rastlinicami.

Sportni bregled

Italijanski ljubitelji nogometa so vsako nedeljo bolj iznenadeni. Presenečenje je veliko že, če samo eno moštvo proti našemu pričakovanju zgubi, kaj šele, kadar se zgodi tako, kot se je preteklo nedeljo. Vsakdo se vpraša, ali je to tehnično mogoče ali je pa samo smola naših favoritov. Pri nogometu je oboje mogoče. Tehnično mogoče je tedaj, kadar je moštvo nepopolno ali je pa v slabi formi. Smola pa je odvisna od tega, da je žoga okrogla. Zaradi teh okoliščin je Milan zgubil na domačih tleh proti Sampdoriji, češar ni nihče pričakoval. To potrjujejo tudi nedeljski sisalisti, ki so v ponedeljskih časopisih debelo gledali izide ter redke »srečnike«. Drugo srečanje, ki se je končalo proti pričakovanju, je Interjev poraz v Ferrari. Nič manjši pa ni uspeh Triestine v Busto, kjer je z lepo in s prepričevalno igro zmagala Pro Patrio z 2:0. Kakšen napredek v vrstah Triestine! Kaj je največ pripomoglo k sedanjemu uspehu? Gotovo resnost in dobra volja. Seveda tudi kakšna skrita nagrada, ki blagodejno vpliva na noge ter živce igralcev. Videmčani samozavestno korakajo naprej, da so že dohiteli četvorico najboljših. Udinese je danes velemestno moštvo in ne več podeželsko, kot je bilo lansko leto, ko se je še borilo za obstoj v A-ligi. Po vsem tem, kar se je dogodilo v nedeljo na zelenih igriščih, lahko rečemo, da italijansko nogometno prvenstvo nima več vidnega predstavnika; favorita pa sta sedaj dva; Milan ter Bologna. Če pa bo forma Milana v bodoče takšna, kot je sedaj, bo čez mesec dni že več favoritov. Kar se pa tiče Triestine, upamo, da ji zadnja uspeha ne bosta škodila, marveč še bolj notranje utrdila.

Pri nas je najbolj priljubljena sorta »zgodnji nanteški«, cenjena pa je tudi »S. Valey«.

Pred setvijo moramo zemljo globoko prekopati in pognojiti z dobro preperelim hlevskim gnojem ali dobrim kompostom, le tako nas bo pridelek zadovoljil.

Najhujši sovražnik korenčka so strune, to so ličinke pokalice. Zoper nje primešamo zemlji pred setvijo razkužilo »geodrin«. Zadostuje 50 gramov tega razkužila za 10 kv. m površine. »Geodrin« je sploh najprimernejše razkužilo za zemljo, ker uniči tudi bra-morje.

SVETOVNI REKORD: 600 KG TOLŠČE

v 365 dneh je dala 9-letna krava »Carnation Homestead Daisy Madcap 2337079«. V tolikem času so namolzli od nje nad 15.000 kg mleka s 4.1% tolšče.

600 kg tolšče je enako 750 kg masla, ker maslo vsebuje navadno 80% tolšče in 20% vode. Če računamo maslo samo po 800 lir za kg, je znašal kosmati dohodek od imenovane krave v enem letu celih 600.000 lir samo od masla. Rekli smo »kosmati dohodek«, ker tako visoka proizvodnja se doseže le z obilnim in primernim krmljenjem.

MLEKARSTVO V ITALIJI

Proizvodnja mleka v l. 1954 cenijo na približno 82 milijonov hl. Dajalo ga je:

3.450.000 krav,

6.500.000 ovac,

1.600.000 koz.

Od navedene količine je bilo približno 18 milij. hl porabljenega za vzrejo telet, jag-njet in kozličev, 24 milij. hl za človeško prehrano, 40 milij. hl pa predelanega v mlečne izdelke, in sicer (v q):

3.370.000 sira,

610.000 masla,

100.000 mleka v prahu,

70.000 zgoščenega mleka,

60.000 kazeina.

V Viareggiu se je pričel pretekli teden mladinski mednarodni nogometni turnir. Letos sodelujeta poleg 10 italijanskih ter treh tujih enajstoric (First, Austria, Bayern) tudi dve jugoslovanski, in sicer Partizan iz Beograda ter Hajduk iz Splita. Partizan je svoje prvo srečanje dobil z Udinese (2:1), Hajduk pa je izgubil prvo srečanje s Sampdorijo (3:1).

Cortina d'Ampezzo je v zadnjih dneh pozorišče velikih mednarodnih tekem, ki jih mnogi smatrajo za generalko olimpijske igre v prihodnji zimi v istem kraju. Zbralo se je preko 200 tekmovalcev iz več držav. Močno so bili zastopani Finci, Rusi, Švedi v tekih ter Avstrijci v alpskih disciplinah. V teku na 15 km so Finci doživeli pravo zmagovalstvo; med prvo desetorico je bilo kar 6 Fincev, seveda s prvima dvema mestoma. Rusi so zelo razočarali v tem teku, favorit Kuzin je prišel na cilj šele 11. Prvi Italijan De Florian se je plasiral na častno 23. mesto. V teku na 30 km pa sta bila kar dva zmagovalca z istim časom, in sicer Šved Järnberg ter Rus Kuzin. Ostala mesta pa so zopet osvojili Finci, Švedi ter Rusi. Jugoslovani topot niso sodelovali.

V alpskih disciplinah so zopet popolnoma prevladovali Avstrijci. V smuku je zmagal 19-letni Seiler pred Oberraignerjem, Duvillardom (Fr.), Schneiderjem itd. Italijan Zeno Colò pa je bil proglašen za profesionista skupno s Christianom Prawdom in Steinom Eriksenom.

Polda Janez je zaključil turnejo v Švici, kjer je dosegel svoj največji uspeh. V skupnem plasmanu celotne turnee (Unterwasser, Arosa, Le Locle, St. Moritz) je Polda dosegel 6. mesto. Pred njim so samo 4 Norvežani (olimpijci) ter Finec Laaksonen. Polda je danes najboljši srednjeevropski skakalec. Marca ga bomo videli v Planici, seveda, če bo sneg. Drugoplasirani Jugoslovian Rogelj je zasedel 10. mesto. Tudi lep uspeh.

POŠTENE BESEDE *Nadaljevanje s 6. strani*

so imeli za sabo italijanskih množic.

Ce se hoče danes Trst, ki je obkoljen od slovanskega življa, ohraniti kot središče italijanstva, se mora — pravi Apih — vrniti k staremu zgodovinskemu izročilu, da je kozmopolitičen. To se pravi, da je večnarodna in svetovno trgovinska naloga. Zato je treba priznati nujnost sožitja med obema narodoma. Miren obstoj Slovencev in Italijanov na tržaškem ozemlju mora biti in je zgodovinska nujnost, ne pa posledica diplomatskih sklepov.

Dobro poudarja g. Apih tudi misel, da je doba asimilacije (raznaroditve in vključenja v drugi narod) dokončno zaključena. In to je prav, ker ima vsakdo pravico do svoje narodne zavesti. Brez dvoma smo takega mnenja vsi Slovenci! Proti koncu piše, da se narodna ideja more ohraniti le, če se prilagodi zgodovinskemu toku. Zato svetuje, naj se zavese italijanska narodna zavest res v vse italijanske plasti Trsta; posebnost v nižje socialne plasti, kjer te zavesti še ni. To priporočilo je morda pravilno.

Sklepanja prof. Apiha vsekakor kažejo, da je bila in je gonja proti slovenstvu na Tržaškem nesmiselna. Tako nesmiselno političko v škodo sebi uganja tista tenka šovinistična plast, ki zamenjuje narodno zavest s sovraštvom do druge narodnosti, čeprav že stotletja živi z njo na tem ozemlju.

Misli g. Apiha najbrž ne bodo spreobrile zaslepljenih tržaških nestrpnostev.

VZGOJNI KOTIČEK**Pazi, kako pišeš pisma**

Večkrat človek ure in ure preišča, kdo je osebica, ki mu je pisala pismo ali razglednico, podpisano samo s krstnim imenom. Zadnjič sem srečal prijatelja, ki je bil ves iz sebe. Prejel je pismo s podpisom: Tvoj Pepi. »Kdo ga pozna!« se je jezil. Pravi, da smo pred leti sedeli skupaj pri »Kostrunu«. Zelo rad bi ustregel njegovi prošnji, pa pri najboljši volji ne vem, kdo bi to bil: Pepi Kotnik? Jože Potočnik? Pepi Peterlin? Na misel mi hodi najmanj deset Jožkotov.«

Pepi, ki je pisal pismo, se je medtem tudi gotovo jezil, češ, lump mi na pismo niti odgovoril ni, kaj šele, da bi mi prošnjo uslišal. Toda položil ga je sam.

Ce bi pristavil k imenu še priimek, bi bilo vse v redu. Ko pišeš neznanim osebam ali taki, s katero si stalno ne dopisuješ, se moraš vedno podpisati s polnim imenom. Le Jordanom, Konradom, Kuničundam, Porfirijem ali Simplicijem tega ni treba, ker njihovih imen nikoli ne pozabiš, če jih le enkrat slišiš.

Ravno tako neprijetno je za človeka, če prejme pismo, v katerem ga prijatelj prosi za uslugo, a mu uvodoma na dolgo in široko piše o vremenu, o muhah svoje žene, o prošnji sami pa le nekaj nejasnih besed.

Ce kaj prosiš, se moraš potruditi, da prijatelju ali znanцу stvar kar najbolj jasno obrazložiš!

Pred dnevi sem prejel pismo, v katerem je bil na tretji strani stavek: »Ponovno ti polagam na srce, da ja ne pozabiš na zadevo, o kateri sem ti zgoraj pisal. Večno ti bom hvaležen, če mi napraviš to uslugo. Že sedaj sem ti neizmerno hvaležen...« Sledilo je godrnjanje o visokih davkih.

Kaj pa hoče? sem se spraševal. Zaman sem namreč iskal v pismu »zadevo, o kateri sem ti zgoraj pisal.«

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Vprašanje št. 76. Večkrat se vprašujemo, kako je mogoče, da ZDA (Amerika) pridelajo toliko hrane, da z njo zalagajo še mnogo drugih držav, medtem ko mora Rusija hrano uvažati, četudi ima na razpolago mnogo večje površine v podobnih zemljepisnih legah. Kje tiči vzrok?

Odgovor. Za razvoj kmetijstva so merodajni naslednji trije činitelji: Priroda ali kakovost in oblika zemlje, podnebje, agrarna tehnika. Kar se tiče prirode je Rusija prav gotovo v ugodnejših razmerah kot ZDA, ker ima na razpolago več rodovitnih ravnin. Glede podnebja ni bistvenih razlik. Pač pa so velikanske razlike v agrarni tehniki. Ker imajo v ZDA na razpolago dovolj strojev, lahko vsa kmetijska dela (setev, žetev, košnjo itd.) opravijo pravočasno. Ker imajo tudi dovolj prometnih zvez in sredstev ter dovolj predelovalnih tvornic in skladišč, se pridelki ne kvarijo. Kmetijska izobrazba je zelo visoka in kmetovalci točno vedo, kakšnega pomena so dobra semena, kako je potrebno gnojiti, kako se boriti proti škodljivcem itd. ZDA je nadalje dežela, kjer vlada politična svoboda: ameriški kmetovalci so dobro organizirani in pri raznih volitvah oddajo svoj glas tistemu, ki se obveže, da bo zagotovil njih koristi. V Rusiji in sploh v komunističnih državah so kmetovalci brez vsakega glasu (četudi imajo volilno pravico), ker niso organizirani ne v sindikatih ne v drugih stanovskih organizacijah in zato ne morejo uveljaviti svojih zahtev. Komunistična državna vodstva pa niti ne želijo, da bi se kmetje stanovsko organizirali in se uveljavili, ker bi potem sedanja komunistična vodstva morala izginiti, saj vlada danes komunistem samo v izrazito agrarnih državah. Kmet pa ni revolucionar.

Vprašanje št. 77. Ali je mogoče napraviti popolnoma umetno vino, to se pravi samo z vodo, alkoholom in potrebnimi kemičnimi sredstvi?

Odgovor. Zavislo od piva! Izvežban pivec bo takoj spoznal, ali je vino pristno ali ponarejeno. To bo presodil po okusu in duhu vina, po aromi. Neizvežban pivec pa se bo lahko zmotil. V splošnem lahko rečemo, da ni mogoče napraviti popolnoma umetnega vina in ga tudi nihče ne dela. Ponarejevalci rabijo smokve, rožiče, melaso in druge sladke snovi, katerim dodajo še navadnega sladkorja in kemikalij, kar pustijo vse skupaj kipeti kot vinski mošt. Izvežban pivec bo takoj spoznal tudi tako ponarejeno vino. Danes je v Italiji zelo riskantno ponarejati vina, ker so predvidene za take prestopke velikanske globe in zelo stroge kazni.

Zlo dela hrup in dobro ostane skrito.

Zato se zdi število nepoštenih večje kot število poštenih. (Guoči)

NASE NAJMLAJSE BRALCE OPOZARJAMO, DA BO V PRIHODNI STEVILKI ZACEL IZHAJATI DRUGI DEL NASEGA ZANIMIVEGA ROMANA POD NASLOVOM:
»TARZAN — KRALJ DZUNGLE«

Skrivnost**D^{RJA} FU-MANČUJA**

ROMAN — Spisal: Sax Rohner — Prevedel: A. P.

Toda kje, za vruga, je bil? Po vseh človeških pravilih ni mogel vzdržati tako dolgo pod vodo; prav gotovo pa je, da ni bil nad vodo ne na površini, niti ne skrit med šajšem ali na bregu.

Tako me je v žarkem sončnem siju prevzela zavest nečesa strahotnega. Zato sem se z neugodnim občutjem, da mi moj strašni sovražnik pomeji še drugi nož v hrbet, obrnil ter odhitel proti Smithu. Moje bojzljivo pričakovanje se ni izpolnilo in pobral sem malo orožje, ki me je za malenkost zgrešilo, in s tem v roki sem se pridružil prijatelju. Z eno roko je močno ovijal očitno izčrpano žensko in njene črne oči so bile z nenavadnim izrazom uprte vanj.

»Kaj pomeni to, Smith?« sem začel.

Toda prekinil me je. »Kje je dakoit?« me je naglo vprašal.

»Ker vse kaže, da ima lastnosti ribe,« sem odgovoril, »ti na to ne morem odgovoriti.« Ciganka je obrnila oči proti meni in se zasmejala. Njen smeh je bil blagodoneč in ni bil primeren taki stari čarovnici, kakršno je Smith imel ujet; prav tako mi je bil nekam znan. Osupel sem od blizu pogledal v gubasto lice.

»Prekanil te je,« je dejal Smith s primesjo jeze v glasu. »Kaj pa

imaš v roki?« Pokazal sem mu nož in mu povedal, kako sem prišel do njega.

»Vem,« se je obregnil. »Videl sem. On je stal pičle tri metre od tebe v vodi. Moral si ga videti. Ali nisi ničesar videl?«

»Ničesar.«

Spet se je ženska zasmejala in spet sem se začudil. »Divjo raco,« sem dodal, »in nič drugega.«

»Divjo raco,« je nejevoljno nadaljeval Smith. »Ako hočeš povprašati svoj spomin glede na navade divjih rac, boš uvidel, da je bila ena izmed redkih vrst. To je stara ukana, Petrie, toda dobra, ker se uporablja za vabo. V tisti rasi je bila skrita dakoitova pamet! Sicer pa nam nič ne pomaga. Prav gotovo je zdaj že lepo na varnem.«

»Smith,« sem dejal nekoliko potlačen, »zakaj zadržuješ to ciganko?«

»Ciganko!« se je zasmejala in jo objel tesneje, ko se je nestrpno premaknila, »uporabi no svoje oči, stari dečko!«

Vrgel je staro lasuljo z njene glave in pod njo je bila kopa kuštravih las, ki so se v soncu svetili.

»Mokra goba opravi drugo,« je dejal.

V moje oči so zrle vprašujoče, široko odprte, črne oči jetnice; in pod krinko sem razbral ljubke poteze sužnje. Opazil sem solze na njenih pobeljenih trepalnicah in zdaj je bila že vsa pokorna.

»Tokrat,« je dejal moj prijatelj odločno, »sva jo pošteno ujela — in jo pridrživa.« Od nekod na gornjem koncu reke se je oglasil slaboten klic.

TEDENSKI KOLEDARČEK

18. februarja, petek: Simeon — Drago
 19. februarja, sobota: Konrad — Miloslav
 20. februarja, nedelja: Eleverij — Gojслав
 21. februarja, ponedeljek: Irena — Cudomil
 22. februarja, torek: Margareta — Divka — Pust
 23. februarja, sreda: Peter Dam. — Bludomir —
 Pepelnica
 24. februarja, četrtek: Matija — Milena

VALUTA — TUJ DENAR

Dne 16. febr. sj dal oz. dobil za:

ameriški dolar	643—646	lir
avstrijski šiling	23,75—24,50	lir
100 franc. frankov	165—170	lir
100 dinarjev	88—92	lir
funt šterling	1680—1700	lir
nemško marko	146—148	lir
pesos	22—24	lir
švicarski frank	148—149	lir
zlato	934—936	lir
napoleon	4350—4450	lir

SMUČARSKI IZLET

A. K. Jadran priredi v nedeljo 27. februarja smučarski izlet v Ravascletto. Vpisovanje bo v klubskih prostorih v ulici Machiavelli 13-II v soboto 19. t. m. od 18. do 20. ure, v nedeljo 20. t. m. od 10. do 12. ure in v ponedeljek 21. t. m. od 20. do 21. ure.

RADIO TRST II

Nedelja, 20. februarja ob 9.00: Kmetijska oddaja. 10.00: Prenos maše iz tržaške stolnice. 11.30: Vera in naš čas. 12.00: Oddaja za najmlajše; Krašovec: Zabé. 13.00: Glasba po željah. 15.00: Malo za šalo — malo zares. 16.00: Viktor Sardou: »Meščani iz Pontacyja«, igra v 3 dej. 18.00: Elgar: Koncert za violino in orkester. 19.00: Naši književniki pred mikrofonom. 21.10: Wagner: Parsifal — opera v 3 dej. — I. dejanje.

Ponedeljek, 21. februarja ob 13.30: Vokalni duet. 14.00: Lahke melodije. 18.40: Koncert tenorista Pavla Pokornija. 19.00: Mamica pripoveduje. 20.30: Okno v svet. 21.15: Književnost in umetnost. 21.30: Wagner: Parsifal — opera v 3 dej. — II. dejanje.

Torek, 22. februarja ob 13.00: Glasba po željah. 14.00: Dobronič: Plesi z otoka Jelse. 17.54: Martucci: Koncert za klavir in orkester. 19.00: Sola »vzgoja. 20.30: Radijski oder: Nestrov: Lumpacij vagabund. 23.08: Bravničar: Plesna burleska.

Sreda, 23. februarja ob 14.00: Sopranistka Mafalda Favero. 18.00: Enesco: Dve rapsodiji. 19.00: Zdravniški vedež. 20.05: Poje ženski tercet »Metuljček«. 20.45: Zbor Slovenske filharmonije. 21.15: Književnost in umetnost. 21.30: Wagner: Parsifal: opera v 3 dej. — III. dejanje.

Četrtek, 24. februarja ob 14.00: Saljive narodne pesmi. 18.00: Dvořák: Koncert za violino in orkester. 18.40: Francoske lirčne pesmi poje Ersilia Downing. 19.00: Pravljica za malčke: Zgodba o levu, ki je imel samo jagnje rad. 20.30: Dramatizirana zgodba: Čudoviti otrok. 21.30: Mozart: Koncert v D-molu.

Petek, 25. februarja ob 13.00: Glasba po željah. 18.00: Martinu: Koncert za dva klavirja in orkester. 19.00: Radijska univerza. 20.30: Tržaški kulturni razgledi. 20.45: Zbor Slovenske filharmonije. 21.15: Književnost in umetnost. 21.30: Foerster: Gorenjski slavček — opera v 3 dej.

Sobota, 26. februarja ob 13.30: Slovenski motivi. 14.45: Vaški kvintet. 15.30: Pogovor z ženo. 19.00: Novice iz delavskega sveta. 21.00: Naša gospa. 22.15: Glasba Johanna Straussa.

Iz Gorice

PODPORA ZA ŽLAHTNO GROZDJE

Kdor želi letos spomladj nasaditi najmanj 80 trt cepljenk žlahtnih vrst (za namizno grozdje) ali najmanj 150 cepljenk za vino, dobi od kmetijskega urada v Gorici 25 lir podpore za vsako cepljenko. Prošnjo je treba napisati na posebnem vzorcu, ki ga dobiš pri nadzorništvu (ulica Duca D'Aosta) in sicer do 28. februarja.

Prošnji moraš priložiti tudi račune o nakupu cepljenk; prav tako je treba ugotoviti na mestu samem koristnost novega nasada.

Za namizno grozdje pridejo v poštev le nasled-

nje vrste: Šabski biser; Regina dei vigneti (vino-gradniška kraljica); 3. Zgodnji Panse; Delizia di Vaprio; Ivana Matjaž; Bela in rdeča žlahtnina (Chasellas); Hamburški moskat; Regina; Angelo Pirovano in Italia.

Za vinsko grozdje so pa določene tele vrste: Tokaj, Pinoti (burgundec in rulandec), laški rizling, Traminec, Silyanec, Savignon, Merlot, Kabinet.

K temu razglasu moramo pripomniti, da je najbrž prišel nekoliko prepozno, ker se cepljenke teh vrst danes le težko dobi. Če nadzorništvo želi, da se kmetje zares okoristijo z državno podporo, svetujemo, naj trte sam nakupi in razdeli med proslce.

DIDAKTIČNE VAJE NA UČITELJIŠČU

Zadnjič smo poročali, da morajo privatisti, ki mislijo letos položiti usposobljenostni izpit na učiteljišču, vložiti do 28. t. m. prošnjo za obiskovanje didaktičnih vaj. Danes dodajamo, da morajo prošnjo napisati na kolkovanem papirju za 100 lir ter jo nasloviti na Solsko skrbništvo.

Veseli ritmi

Glasba: H. Carmichael — Slov. besedilo: —k—r

ZVEZDNI UTRINKI

(Star dust — Polvere di stelle)

Tiho prižigajo se zvezdice v noči,
romajo z menoj, ko grem k tebi,
ljubi, dragi ti, želim ti zdaj povedati,
da si edini mi,
da srčno te ljubim vse dni.
Utrinki z neba naj nosijo pozdrave tebi,
hrepenenja vsa,
brez tebe mi ni moči dalje živeti,
saj bi morala le skopneti.
Ljubi, dragi ti, ki si mi v mislih vse noči,
srce pa hrepeni,
romam v zvezdni noči k tebi zdaj,
dobro tudi vem,
da ni poti mi več nazaj.

Glasba: S. Lippman Slov. besedilo: Z. Ocvirk

LJUBILA SEM

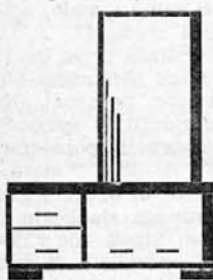
(Too young)

Ljubila sem res te zvesto,
nikogar ne bom več tako.
Cvetiči lepi maj
ne pride več nazaj,
ljubezni prve tihre sreče raj!
Še vedno drhtim, vsa gorim,
poljubov tvojih si želim,
čeprav to vem, da so le laž,
samo laž, bolest, spomin.

Izdaja Konzorcij Novega lista

Odgovorni urednik Drago Legiša

Tiska zadruga tiskarjev »Graphis« z o. z. v Trstu
Ulica Sv. Frančiška 20 — Telefon 29-477

TOVARNA

Prinčič

KRMIN - CORMONS
TELEFON ŠT. 32

Izdeluje vsakovrstno pohištvo, spalnice, jedilnice, kuhinje i t. d. Izvrši vsako delo po naročilu. Prodaja po tovarniških cenah, jamči za solidno delo.

»Dakoit!« Smithovo vitko telo se je vzravvalo, stal je pozorno, ves napet.

Drugi klic je odgovoril, na kar je sledil še tretji. Potem se je oglasil vreščeci žvižg policijske piščalke in opazil sem steber črne dima, ki se je onstran zidu dvigal kvišku naravnost proti nebu kakor dim dobrodošlega žrtvovanja. Hiša je bila v plamenu!

»Vrag ga vzemi!« se je zadržal Smith. »Tako sva tokrat imela prav. Toda seveda je imel dovolj prilike, da odstrani svoje dragocenosti. Vedel sem to. Moževa drznost je neverjetna. On je vztrajal do zadnjih trenutkov — medtem ko midva streljava kozle na dveh prednjih stražah.«

»Jaz sem izgubil enega.«

»Nič ne de. Imava pa drugega. Menim, da ne bodo nikogar več ujeli, doktorjevo hišo so pa njegovi služabniki najbrž tako dobro zapalili, da je nič ne more rešiti. Bojim se, da nam pepel ne bo dal nikakih sledov, Petrie; vendar pa sva si zagotovila en vzvod, ki nama bo pomagal nadlegovati Fu-Mančujev svet.«

Pogledal je čudno postavo, ki mu je pohlevno visela v rokah. Ponosno je gledala. »Saj me ni treba tako držati.« je dejala z mehkim glasom. »Pojdem z vami.«

Vi, ki ste me spremljali tako daleč, ste spoznali, da sem se gibal med čudnimi dogodljaji in da sem bil priča mnogih nenavadnih prizorov; toda izmed vseh prizorov tistega lova, v katerem sta Nayland Smith in dr. Fu-Manču imela vodilni vlogi, se ne spominim nobenega bolj čudnega kakor tistega, ki se je odigral tisto popolne v mojem stanovanju.

Brez odlašanja in ne da bi stvar zaupala mozem od Scotland Yarda, sva hitela s svojo jetnico nazaj v London. Bili smo nenavadna trojica, ki ni vzbujala malo začudenja, dokler naše potovanje slednjič ni bilo končano. Zdaj smo bili v mojem skromnem stanovanju — v sobi, kjer mi je Smith razodel zgodbo o doktorju Fu-Mančuju in o veliki skrivni družbi, ki si je zastavila nalogo, spraviti svet iz ravnotežja — spraviti Evropo in Ameriko pod žezlo Cathaya.

S komolci, uprtimi na pisalno mizo, in brado v rokah sem sedel. Smith je nemirno korakal po sobi in medtem kakih dvajsetkrat v prav toliko minutah prižgal svojo počrnelo pipo. V velikem naslanjaču pa se je zvila dozdevna ciganka. Kratkotrajna nega je pretvorila nagubano lice stare ženske v očarujoče zalo deklet. Bila je kaj slikovita v svojih ciganskih capah. Med prsti je držala cigareto in naju opazovala skozi priprte trepalnice.

Kakor je kazala, se je s pravo vzhodnjaško vero popolnoma sprijaznila z usodo in me je od časa do časa obdarila s pogledom svojih krasnih oči, katerim bi se, povem odkrito, le malo moških moglo upirati. Dasi nisem mogel biti slep za čustva te strastne vzhodnjaške duše, sem si prizadeval ne misliti nanje. Lahko je bila pomočnica nadmorilca, toda bila je nevarno ljubka.

»Tisti možak, ki je bil z vami.« je nenadoma dejal Smith, obrnivši se proti njej. »je bil še do nedavnega v Burmi. Umoril je nekoga ribiča kakih trideset milj nad Promeom kak mesec prej, preden sem jaz odšel. (Nadaljevanje v prihodnji številki)